

Ščinkovčevo gnezdo.

France Žužek.

aveli so topli, božajoči vetrovi, zazelenelo je drevje, zacvetela je nedogledna poljana, oglasili so se ptički s svojimi srebrno-čistimi glasovi, in ljudje so se oddahnili nekam globoko ter rekli: »Čast Bogu, ki nam je dal znova dočakati pomlad!«

Za Mihčevo hišo je bilo polno češpelj, starih in mladih, debelih in drobnih, ki so cvetele in dehtele daleč naokoli. Tik ob plotu je stala debela, velika ter košata sosedova hruška, ki je potresla ves vrt s svojim nežno-belim cvetjem, da se je zdelo človeku, kot bi gledal širno ravan o Božiču, ki jo je pokrila snežena plast. Ej, koliko vrenja, vrvenja, življenja je bilo za to Mihčevo hišo! Čebele, ki so pribrenčale kdovedi odkod, so poletavale od cveta k cvetu, srkale med in ga bliskovito hitro nosile v svoja domovanja. Sinice, vse lepo pisane, so plezale po vejicah in pobirale škodljive gosenice, ki so pravkar prilezle iz pregriznjenih bub, ter izražale z glasnim čivkanjem neizmerno veselje nad dobro pečenko. Pod drevjem sta se pa ravsala in kavsala Mihčev in Miklavžev petelin na življenje in smrt, da sta imela že oba vsa rdeča vratova vsled krvi, ki jima je tekla iz bujnih, rožastih grebenov. Takí in enaki gosti so bili za Mihčevo hišo, a najlepši, najpogostnejši in najveselejši ter glasnejši med vsemi temi je bil svatovski ščinkovec, ki se je oglasil prvi, ko se je zasvital dan, in ki je obmolknil zadnji, ko je zatonilo zvečer zlato solnce na zapadu.

Kako lep je bil ta ščinkovec! Ves v blesku in pisan, vesel ter razigran! In ko je odprl svoj kljunček ter zažvrgolel v mlado majevo jutro pesem veselja in radosti, je človek ustavil korak in posluhnil in iskal nevidnega pevca med vejevjem, ki je tonilo v cvetju, ter visoko v vrhu sosedove hruške.

Najčešče je opazoval tega ščinkovca Mihčev Franci, ki se je bil zavzel zanj že pred tremi tedni, ko je bilo pognalo vejevje šele komaj vidno popje. Takrat je stal Franci v kuhinji ter zrl skozi okno in opazoval prvega metulja, ki je nekam nerodno in leno obletaval ne prav veliko češpljo, ki je stala tik ob oknu in segala s svojimi vejami tja gori na slamnato streho. Tisti metulj je bil rumen in je torej počasi in leno obletaval češpljo. Kar prileti neki ščinkovec — čavs! — in bilo je po metulju! Francija je zbolelo pri srcu. Prvega metulja, tega lepo rumenega metulja, ki ga je zagledal letos, mi pobere nenasitni ščinkovec. V eni sapi skoči skozi vežo iz kuhinje, pobere na dvorišču par kamnov in hiti za hišo. Ščinkovec sedi na veji in si gladi z nožico kljunček, menda vsled veselja, da je prišel tako poceni do slastnega grizljaja. Franci nameri prvi kamen ter zažene; a ščinkovec odleti na sosednje drevo. Franci preganja ubogega ptiča naprej ter luča kamenje za njim, dokler mu ne odleti čez streho domačega poda kdove kam. Ravno zažene zadnji kamen; tedaj pride mama mimo in ga vpraša:

»Kaj pa počenjaš, Franci?«

»Ščinkovca lučam.«

»Zakaj?«

»Ubil bi ga rad!«

»Za božjo voljo, kaj pa hočeš ubogi živalci!«, se začudi mati. »Mari ne veš, da je greh, pobijati in trpinčiti ptiče, ki jih je ljubi Bog ustvaril v veselje in razvedrilo ljudem?«

»Glejte, mama!«, pravi Franci. »Zgrabil mi je prvega metulja, ki sem ga videl letos, in ga pohrustal na mah.«

»Metulji so škodljivi, ljubi moj Franci, zato naj ti ne bo žal za tistim, ki ga je pohrustal ščinkovec in ki ga ni prav nič škoda; metulji ležejo namreč jajčeca po drevju in koder sploh morejo. Iz teh jajčec se izležejo poznejše gosonice. In te se razlezejo po vejah ter objedajo mlado, sočnato listje in škodujejo tako drevju. Naj ti ne bo žal zanj!«

»A metuljček je bil tako lep, mama!«

»Kaj za to, ljubi Franci! Veš na svetu je mnogo, mnogo stvari lepih, a so škodljive. Glej, za metulja ti je žal, ki zaredi pogubne gosonice, a ubil bi rad ubogega ščinkovčka, ki uničuje ta škodljivi mrčes. Poleg tega pa poje in žvrgoli tako lepo in prijetno, da je že njega poln ves naš okoliš, in razveseljuje tako človeka, ki si po trudapolnem delu kaj rad nasladi uho ob zvoku melodije iz čistih ptičjih grl.«

Osramočen je Franci spoznal resničnost materinih besedi in bilo mu je žal, da je tako trdosrčno, tako neusmiljeno preganjal nedolžnega ptička. Kako bi mu zadostil in mu dokazal svoje kesanje? Še cel dan je pazil, kdaj se vrne ščinkovec med drevje za hišo, da bi mu na kak način izrazil to, kar je težilo njegovo srce. A ni ga bilo in ni ga bilo! Šele proti sredi popoldne ga je zagledal, kako je skakal od veje do veje, od drevesca do drevesca in pobiral golazen, ki se je že ustalila, ali ki se je šele hotela ustaliti za ljubem. Šel je za hišo in opazil, da se ščinkovec ne zmeni posebno zanj, da se ga ptič ne boji, čeprav ga je tako kruto preganjal dopoldne, in neko veselje je izpreletelo njegovo srce. Sklenil je, da hoče biti previdnejši v prihodnje in da bo negoval tega nedolžno preganjanega ščinkovca, če bo le mogoče.

* * *

V par dneh so se izvili iz mladega popja nežni zeleni lističi. Mihčev Franci je ves vesel opazoval to prerajanje vesoljne narave. Nekega dne gleda spet kot navadno skozi kuhinjsko okno. In glej! Na češpljo prileti ščinkovec, držeč v kljunčku kosmič dlake. »To bo za gnezdo!«, šine Franciju v glavo in neko čudno veselje mu navda srce. Tiho in počasi se plazi iz kuhinje ter leže za tisto debelo hruško, ki je stala tik ob plotu. Prav tam, kjer so se dotikale tri še precej močne vejice slamnate strehe, je začel nanašati ščinkovec za gnezdo. Kot majhna kepica se je tiščalo nekaj mahu in drevesnega lišaja visoko med vejami. To je bilo ogrodje; treba je bilo še mehkih dlačic in puha za notranjo stran gnezda, da bodo imeli kasneje mladiči kot blazina mehko posteljico. In to stran sta izpopolnje-

vala in gradila danes stara dva. Zdaj je priletel samec, tisti lepo bleščeči samec, ki je pohrustal pred par dnevi metulja, s par dlakami, se spustil v gnezdece in se vrtil notri in popravljaj s kljunom ter gradil. Komaj je odletel čez streho v par sunkih, je prišla samica, ki je bila nekoliko temnejša, odložila hitro breme ter je uravnala v gnezdo. Tako sta nanašala pridna ščinkovca dolgo, dolgo in gradila gorko in mehko domovanje svojim naslednikom.

Franci je ležal kot kamen mirno za hruško, skoro dihati si ni upal in zvesto je sledil vsakemu gibu, vsakemu poletu pridnih živalic. Vzdramil ga je šele materin klic:

»Franci!«

Zganil se je, a oglasiti se si ni upal, da ne zmoti ščinkovca, ki je pravkar čepel in se sukaj ter vrtil po gnezdu.

»Franci!«, je poklicajla mati v drugo.

Tedaj je zletel ščinkovec čez streho, Franci si je oddahnil, se dvignil in bil v par skokih pri materi.

»Kaj želite, mati?«

»Kod pa hodiš vendar, da se ne oglasiš?«

»Za hišo sem bil, mati!«

»Če si bil tam, bi me bil moral slišati koj prvič. Kje si bil, kaj si delal?«

»Ležal sem za Tomaževo hruško in opazoval ščinkovce.«

»Ali ti nisem rekla že zadnjič, da pusti ptičke pri miru in da je greh, velik greh, preganjati te nedolžne živalice?«

»Nisem jih preganjal, mamica!«

»Kaj si pa počel torej za hruško?«

»Veste, mama, gledal sem, kako pletejo gnezdo na tisti češplji, ki stoji ob oknu. Visoko med vejami, ki se dotikajjo strehe, pleteta gnezdo. Ležal sem čisto tiho in mirno, da me ja ne bi zapazil nobeden, in opazoval. Preganjal ju pa nisem in ju tudi ne bom nikoli, mama!«

»To je prav, Franci! A če hočeš, da ostanejo na naši češplji, jih tudi opazovati ne smeš, ker bi ju motil pri njunem delu.«

»Bil sem skrit in nista me videla.«

»Seveda, takoj te že ne moreta opaziti, ne! A če boš hodil večkrat tja, te bosta zapazila enkrat, se skujala in šla gradit gnezdo kam drugam.«

»Zakaj?«

»Zato, ker ne mara noben ptič, da bi znalo za njegovo gnezdo še kako drugo bitje na svetu kot sam.«

»Pa ne pojdem več, ali pa tedaj, ko bosta odletela kam drugam in ko se ne bosta mudila ravno za hišo.«

»Tako bo prav!«, je rekla mati. »Zdaj pa vzemi tale košek in nesil na njivo, kjer orjejo. So že lačni in malo malice jim bo prišlo prav.«

»Na kateri njivi pa orjejo danes?«

»Na Grivki.«

Franci je zgrabil košek in hitel po vasi.

»Pa pridi takoj nazaj!«, je klicala mati za njim, »da nastelješ živini, jaz imam drugega opravka dosti.«

»Saj pridem precej!«, je dejal Franci in hitel naprej.

In res je bil v petnajstih minutah že doma.

»Danes si priden,« ga je pohvalila mati.

Franci je vzel koš in začel nositi iz listnice listja v hlev, mati je pa štokala v veži za prašiče.

Ko je Franci dostlal in postavil koš pred hlev ter hotel zapreti, je zagledal na dvorišču ščinkovca, ki je skakal po tleh in iskal bilk. Prijel je kakšno in jo poizkusil v kljunu; a zdela se mu je pretrda ali prenerodna, zato jo je izpustil in iskal boljše, prikladnejše.

Franci se ni ganil. Ko je dobil ščinkovec iskano bilko in odletel, je skočil Franci v hlev in prinesel krtačo, s katero so snažili pri Mihčevih govejo živino. Vse polno dlake se je je držalo. Franci je očistil krtačo in natresel dlako po dvorišču ter čakal, da se vrne ščinkovec. Ni čakal dolgo, — pa je prišel. Poskočil je parkrat na desno, parkrat na levo, zagledal dlako, prijel v kljun prvi kosmič in odletel. Franciju je veselja vztrepotalo srce. »Torej sem vendar zadostil še vsaj malo za neusmiljeno preganjanje«, je dejal sam pri sebi in bil vesel, da so mu žarele oči.

Ščinkovec je nosil sedaj grozno hitro. Priletel je, pobral najbližji kosmič dlake in odhitel. To se je ponavljalo tja pod mrak. Tedaj je pa nehal nositi pridni ptič, ki je delal od ranega jutra, da je pozabil skoro na svoj želodec. Skočil je na hruško, pobral par gosenic, in ko si je utešil glad, je zapel s svojim srebrno-čistim glasom: »Ščink, ščink, ščink! Čiv, čiv — či—i—iv čiv čiv!«

Ves zadovoljen in vesel je bil tega dne Mihčev Franci. Z nasmehom je legel v posteljo in zaspal tako hitro, ko da mu pojo sami božji krilatci pesem-uspavanko, ter sanjal celo noč o bajnih vrtovih, kjer gnezde najlepši ptički in ki pojo tako lepo, da bi se stopilo človeku srce ob njihovem glasu.

* * *

V dveh dneh je bilo gnezdo dograjeno. In ker je ozelenelo vse drevje, je človek komaj zapazil, da si je postavil veseli ščinkovec dom med vejami Mihčeve češplje.

Dober teden se Franci ni zmenil mnogo za ščinkovčevo gnezdo, čeprav ga je gnalo srce z neizmerno silo za hišo. Bal se je, da bi se res ne skujala stara dva in se preselila v skritejši, varnejši kraj, kjer bi ju ne doseglo človeško oko. Toda po preteku tedna ni mogel vzdržati več, pa ni mogel. Nekega dne je vzel pri hlevu lestvo, jo nesel za hišo in jo prislonil k zidu. Pogledal je naokoli, ali ga ne vidi mogoče samec? In ker ga ni videl nikjer, je lezel počasi in z nekim čudnim strahom po lestvi proti gnezdu.

Franci pride do gnezda. Frrrrr — frrr — frrr! Franci se prestraši in gleda začudeno. Kaj je bilo? Starka je sedela v gnezdu, a on ni vedel

za to. Zdaj jo je prestrašil in splašil, Bog ve, ali bo še prišla nazaj, ali ne? Kaj, če se bo skujala? O ta radovednost! Zakaj ni raje ostal spodaj, zakaj je šel na drevo? Franciju je bilo grozno tesno pri srcu; a vendar je pogledal v gnezdo, kjer je ležalo petero rdeče, sivo in plavo pikastih jajčec. In kako lepo, udobno gnezdece! Par hipov je stal Franci na lestvi. Kar se oglasi starka z žalostnim, tožečim glasom: »Ščink, ščink, ščink! Ščink, šči—i—i—i—nk, ščink, ščink!«

»Jezi in boji se!«, šine Franciju v glavo. Hitro zleze z lestve na tla, jo zgrabi in nese k hlevu ter prisloni na zid.

Franci se je kesal in obžaloval svoje dejanje. »Bog daj, da bi šla starka nazaj, Bog daj, da bi se ne skujala!«, je prosil na tihem v svojem srcu. »Nikoli več ne grem gledat gnezda, samo nazaj naj pride!«

Nemirno je hodil okoli in iskal razvedrila svojemu srcu. A zastonj! Čim bolj se je skušal otresti težkih misli, tem bolj mu je vrelo vedno po glavi neumno početje in skrb za ščinkovce, ki bodo zapustili najbrže češpljo in se preselili kam drugam. Kar mu pride na misel: Ali ni mogoče, da je starka že spet v svojem gnezdu? Seveda je mogoče! Hitro skoči krog vogla hiše, se splazi za sosedovo hruško ter opazuje napeto, ali bi zagledal med listi starko v gnezdu. In res zapazi v nekaj minutah repček, ki je molel iz gnezda.

»Niso se skujali!«, zakliče Franci veselo in steče k materi, ki je pripravljala večerjo.

»Mama!«, je dejal.

»Kaj bi rad?«

»Na češplji sem bil.«

»Pa menda vendar ne pri ščinkovcih?«

»Da, gori sem bil.«

»Zakaj?«

»Hotel sem pogledati, kaj je v gnezdu. Pet jajčec je notri, pet lepih drobnih, pet majcenih jajčec. Starka je bila tudi notri, pa je zletela, ko sem prišel gor.«

»Ti nesrečni otrok, ti!«, se je razjezila mati. »Že zadnjič sem ti rekla in zabičevala, da moraš imeti ptiče rad in da ne hodi v bližino gnezda, sicer se bosta skujala stara dva! A ti greš danes na drevo, pa mi še starko spodiš vun, ki sedi notri in valí mladiče! Franci, če me ne boš ubogal bolj, bo treba — palice!«

Franci je prijel mamo za predpasnik, se ozrl proseče vanjo in jo prosil oprostjenja: »Odpustite, mati, saj nisem mislil tako hudo! Zdelo se mi je, da ni nobenega starega blizu, pa sem šel gori. Samo iz radovednosti sem šel. Skujala se pa nista, ker sem videl repček ščinkovca, ki spet sedi v gnezdu.«

»Prav, da se nista skujala! A radovednost ni lepa človeška lastnost, zapomni si to. V prihodnje pridi prej k meni, preden se lotiš spet kake podobne reči! Ščinkovce pa pusti popolnoma pri miru, naj izvalita svoje mladiče!«

»Kdaj jih bosta pa izvalila, mama?«

»Prav natančno ne vem, a v kakih štirinajstih dneh gotovo.«

»Kaj pa potem?«

»No, pitala jih bosta tako dolgo, da postanejo godni in zmožni, poiskati si hrane tudi sami, če je treba.«

»Da bi jih ne vzel kdo,« je omenil Franci.

»Pusti jih pri miru ti, pa so na varnem, saj ne ve zanje nihče drugi kot ti.«

»A če bi jih izvohal kdo?«

»Ne boj se, saj so skriti!«

Tako in podobno sta se pogovarjala še dolgo. Čas je tekel hitro, drevje je otreslo svoje cvetje in kazati se je začelo že mlado sadje. Ščinkovec-samec je pel veselo po drevju, samica je pridno valila in izvalila petero majhnih, golih mladičev.

(Konec prihdonjič.)

DEKLAMOVANKE.

4. Pesem o luni.

Kje so najlepše ovčke? —
Te lunica ima,
ki tam za našim drevjem
potuje vrh neba.

Na večer, ko zemljani
po trudih spat gredo,
iz svoje hiše skrivno
priplava na nebo.

In svoje ovčke pelje
na nébesno poljé:
vse zvezdice so namreč
ovčice njene le.

In prav lepo med sabo
se vse razumejo,
kot bratci in sestrice
tam gor domujejo.

Hoffmann von Fallersleben — Fr. Ločniškar.

Listje in cvetje.

Zakaj?

15. **Zakaj mnogi niso zadovoljni s svojim stanom?** Zlasti iz teh-le treh vzrokov: 1. Niso si izbrali pravega stanu, ker so volili lahkomisljeno, ali pa so se dali pregovoriti. Zato je treba ob volitvi stanu veliko opreznosti in preudarka in pa razsvetljenja od zgoraj. — 2. Mnogim nagaja prevzetnost. Radi bi bili kaj več, kaj imenitnejšega, da bi se izkazovali ob raznih priložnostih. Vidijo, kako svet druge časti in povzdiguje, sami pa morajo ostati v senci in samoti. Žalostni so, dasi imajo za vsakdanje potrebe več, ko zadosti. Kako bi bili lahko veseli in zadovoljni v svojem poklicu,

ko bi hoteli biti ponižni, saj tudi v gozdu ne rastejo samo cedre in visoke jelke — pohlevni leskov grm se tudi izvrstno počuti po svoje! — 3. Nezadovoljnosti je kriva tudi lenoba. Sicer se naša narava nekakšno upira resnemu delu in nas spominja, da je delo kazen za greh. Pa vera in izkušnja nas uči, da Bog izpremeni kazen v blagoslov in srečo vsakemu, ki jo voljno vzprejme in vzljubi delo, zlasti ono delo, ki ga nakladajo stanovske dolžnosti. Vsled pridnosti so njegove življenjske razmere v najlepšem redu in delo samo mu je vir sreče. Priden človek ne utegne biti čemer in nezadovoljen.

16. **Zakaj ne morejo živali govoriti?** Nekatere živali imajo sicer organske priprave,